

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора Академії праці, соціальних відносин і туризму

С.М. Коваленко

«14» 09 2020 р.

ВИСНОВОК

Академії праці, соціальних відносин і туризму щодо дисертації Потапенка Сергія Анатолійовича на тему «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права юридичного факультету Академії праці, соціальних відносин і туризму від 10 вересня 2020 року (фаховий семінар)

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ: Київська область, м. Київ, вул. Кільцева дорога, 3а, Академія праці, соціальних відносин і туризму, ауд. № 506.

ЧАС ПРОВЕДЕННЯ : початок о 10-30 год., закінчення о 12-00 год.

ПРИСУТНІ:

12 із 16 науково-педагогічних працівників конституційного, адміністративного та фінансового права Академії праці, соціальних відносин і туризму (Академія):

1. Оніщик Юрій Віталійович – д.ю.н., доц., зав. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;
2. Майданник Олена Олексіївна – д.ю.н., професор, проф. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, рецензент;
3. Кравченко Віктор Віталійович – к.ю.н., професор, проф. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;
4. Расцька Людмила Василівна – к.ю.н., доц., доц. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;
5. Журавель Ярослав Володимирович – к.ю.н., декан юридичного факультету, доц., доц. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, рецензент;
6. Настюк Андрій Анатолійович – к.ю.н., доц. конституційного, адміністративного та фінансового права;
7. Домбровська Оксана Валентинівна – к.ю.н., доц., доц. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

8. Риженко Олександр Сергійович – к.ю.н., старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

9. Третяк Світлана Миколаївна – старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

10. Дураєва Наталія Василівна – старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

11. Зленко Анна Володимирівна – старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права.

12. Раєцький Сергій Григорович – викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

Потапенко Сергій Анатолійович – аспірант III курсу кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Академії (здобувач).

ЗАПРОШЕНІ:

Батанов Олександр Васильович – д.ю.н., провідний науковий співробітник, проф., відділу конституційного права та місцевого самоврядування Інститута держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України;

Камінська Наталія Василівна – д.ю.н., проф., проф. кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ;

Бонтлаб Василь Васильович - д.ю.н., доц., кафедри цивільного, господарського та трудового права Академії;

Кравченко Олена Сергіївна - к.ю.н., доц., зав. кафедри цивільного, господарського та трудового права Академії;

Ховпун Олексій Сергійович - к.ю.н., доц., зав. кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Академії.

З присутніх – 5 докторів наук, 8 кандидатів наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обрання головуючого та секретаря фахового семінару.

2. Обговорення (попередня експертиза) дисертаційної роботи аспіранта кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права юридичного факультету Академії Потапенка Сергія Анатолійовича на тему «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

По-першому питанню:

ВИСТУПИЛИ: Настюк А.А., Журавель Я.В., які запропонували обрати Оніщика Ю.В. – головуючим фахового семінару, а Домбровську О.В.– секретарем фахового семінару.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – сімнадцять;

«Проти» – немає;

«Утримались» – немає.

УХВАЛИЛИ: обрати Оніщика Ю.В. – головуючим фахового семінару, а Домбровську О.В. – секретарем фахового семінару.

По-другому питанню:

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права юридичного факультету Академії Потапенка Сергія Анатолійовича на тему дисертації «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Науковий керівник – Кравченко Віктор Віталійович к.ю.н., проф., проф. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права. Тема затверджена Вченою радою Академії, протокол від 31.05.2018 року №11.

Доповідач обґрунтував актуальність обраної ним теми дослідження, визначив мету, завдання та методи дослідження, охарактеризував об'єкт та предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значущість своєї роботи, зазначив про впровадження результатів дослідження. Також Потапенко С.А. наголосив на тому, що зауваження на дискусійні положення дисертації, які викладені в рецензіях Майданник. О.О. та Журавля Я.В. були враховані та доопрацьовані.

Здобувач наголосив на тому, що земля є матеріальною та фінансовою основою здійснення місцевого самоврядування, а тому в умовах реформи децентралізації від ефективної реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) у сфері регулювання земельних відносин залежить рівень спроможності ОТГ та якість публічних послуг, які надаються її жителям.

Структура та обсяг дисертації зумовлена метою та логікою дослідження та складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та однієї таблиці.

По завершенню доповіді Потапенка С.А. присутніми були поставлені наступні запитання.

ВИСТУПИЛА: Майданник О.О., яка поставила запитання: Сергій Анатолійович поясність чи є відмінність правового статусу органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин від правового статусу органів місцевого самоврядування територіальних громад, які ще не утворили ОТГ?

СЛУХАЛИ: відповідь здобувача, який зазначив, що ст. 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» не включає в систему місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування ОТГ. Водночас, згідно положень, визначених у ст. 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» утворена ОТГ обирає сільського, селищного, міського голову та депутатів сільської, селищної, міської ради (рада ОТГ) тобто органи місцевого самоврядування ОТГ. Повноваження органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин окремо не відмежовані в Земельному кодексі України, але вони визначені фрагментарно в інших нормативно-правових актах. Прямо про повноваження рад ОТГ зазначено у ч. 3 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», п. 12.3. ст.12 Податкового кодексу України, у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність територіальних громад» від 31.08.2018 року № 60-р.

Здобувач зазначив, що порівняно з органами місцевого самоврядування територіальних громад, які ще не утворили ОТГ, обсяг предметів відання органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин не змінився, відбулося лише незначне розширення обсягу їх повноважень, що є недостатнім для забезпечення функціонування спроможних громад;

Потапенко С.А. обґрунтував, що до виключних повноважень рад ОТГ у сфері регулювання земельних відносин віднесено прийняття рішень про: утворення старостинських округів в межах території ОТГ; погодження передачі у власність або у користування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, які розташовані на території ОТГ за межами населених пунктів та визнання такими, що втратили чинність, або скасування актів органів місцевого самоврядування територіальних громад, які увійшли в ОТГ, у сфері регулювання земельних відносин.

ВИСТУПИВ: Журавель Я.В., який поставив питання: Сергій Анатолійович поясність як одночасно можуть співвідноситися між собою положення про громаду як адміністративно-територіальну одиницю та як жителів населених пунктів, що перебувають в межах цієї адміністративно-територіальній одиниці, у наведеному Вами авторському визначенні поняття «територіальна громада»?

СЛУХАЛИ: відповідь здобувача, який зазначив, що така практика вже існує в Республіці Польща. Зокрема, згідно зі ст. 1 Закону Республіки Польща «Про гмінне самоврядування» гміна це одночасно жителі та територія, як адміністративно-територіальна одиниця. Успішний досвід завершення децентралізації в Польщі та

його ефективність доводить обґрунтованість запровадження наведеного авторського визначення «територіальна громада» саме як збірного поняття та його зазначення в Конституції та законах України.

ВИСТУПИВ: Настюк А.А., який поставив запитання: здобувач скажіть в межах якої території Ви досліджували питання розвитку регулювання земельних відносин в Україні за часів Київської Русі ?

СЛУХАЛИ: відповідь здобувача, який відзначив, що за адміністративно-територіальним поділом Київська Русь поділялась на землі: Київську, Чернігівську, Переяславську, Волинську, Галицьку, Полоцьку, Смоленську, Муромо-Рязанську, Ростово-Суздальську та Новгородську. Дослідження було проведено в межах вищезазначених земель, в тому числі в часи виникнення Руської централізованої держави.

ВИСТУПИВ: Оніщик Ю.В., який запитав: здобувач, що саме Ви розумієте під публічними послугами у наведеному авторському визначенні поняття ОТГ ? Може краще замінити термін «публічні послуги» на термін «адміністративні послуги» ?

СЛУХАЛИ: відповідь здобувача, який відповів, що, по-перше, поняття «публічні послуги» є ширшим за поняття «адміністративні послуги», а тому включає останнє у свій обсяг. По-друге, поняття «публічні послуги» застосовується у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 року №333-р., і під ним розуміються освітні, медичні, житлово-комунальні, адміністративні послуги, організація пасажирських перевезень, планування розвитку територій, забезпечення громадської безпеки.

ВИСТУПИВ: Оніщик Ю.В., який запитав: здобувач, чому Ви вважаєте, що визначення поняття «компетенція органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин» як сукупності предметів відання, повноважень, прав та відповідальності має наукову новизну ?

СЛУХАЛИ: відповідь здобувача, який зазначив, що першу наукову розробку понять «компетенція», «повноваження» було здійснено ще в радянські часи науковцями Ю.А. Тихомировим, Ц.Я. Ямпольскою та Б.М. Лазаревим, які виходили з того, що компетенція це сукупність предметів відання та повноважень, а повноваження – це сукупність взаємопов'язаних прав і обов'язків, якими наділяється орган держави для виконання покладених на нього функцій та завдань. Така лінія розуміння понять «компетенція» та «повноваження» зберіглась і у працях сучасних правників. Водночас, науково поняття «предмети відання», «повноваження», «права», «обов'язки» та «відповідальність» відбивають різні обсяги сфер діяльності органів місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин від загального до часткового та від часткового до конкретного. Тому, автором визначено, що компетенція органу місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин включає предмети відання, повноваження,

права та відповідальність, передбачені Конституцією України, міжнародними договорами України, законами України та іншими нормативно-правовими актами, які окреслюють чіткі межі діяльності цих органів у зазначеній сфері, їх конкретні обов'язки, права та наслідки за неналежне виконання покладених на ці органи функцій та завдань.

СЛУХАЛИ: Кравченка В.В., який відзначив, що тема обрана здобувачем є досить актуальною і такою, що представляє теоретико-прикладне значення. Аналіз дисертації здобувача Потапенка С.А. показав його високий рівень теоретичного мислення та достатню підготовленість для подальшої наукової діяльності. Для досягнення поставленої мети і задач цієї дисертації Сергій Анатолійович вірно визначив об'єкт, предмет і методи дослідження, які вмiло використав для досягнення поставленої мети та завдань своєї дисертації.

Грунтовне теоретичне та практичне знання предмету дослідження дозволили дисертанту сформулювати відповідні науково обґрунтовані висновки як по розділах, так і в цілому по дисертації. У дисертації зроблено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової задачі, що полягає у створенні науково обґрунтованої структури компетенції органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин, визначення сутності та змісту повноважень цих органів у досліджуваній сфері, шляхи вирішення проблем визначення просторових меж повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин, розроблення на цій основі обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства у галузі конституційного, муніципального, адміністративного та земельного права.

У своєму висновку науковий керівник Кравченко В.В. зазначив, що дисертація Потапенка С.А. є завершеною та самостійною роботою, яка претендує на високу оцінку та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій раді.

Рецензентами дисертаційної роботи виступили:

Майданник О.О. – д.ю.н., професор, проф. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права;

Журавель Я.В. – к.ю.н., декан юридичного факультету, доц., доц. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин» здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії Потапенка Сергія Анатолійовича за спеціальністю 081 «Право»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Тема дисертації є важливою оскільки в Україні триває реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади шляхом її децентралізації. ОТГ

є формою укрупнення існуючих територіальних громад з метою утворення спроможного суб'єкта місцевого самоврядування. Актуальність теми дослідження зумовлюється відсутністю законодавчо встановленого самостійного правового статусу органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері земельних відносин, невизначеністю меж території ОТГ, відсутністю передбаченої законом містобудівної (землевпорядної) проектної документації для планування розвитку ОТГ. Потреба теми дослідження також впливає з того, що в Україні найближчим часом буде змінена система адміністративно-територіального устрою, будуть внесені зміни до Конституції та законів України, в результаті чого територіальна громада стане адміністративно-територіальною одиницею, в межах якої вона через свої представницькі органи буде здійснювати місцеве самоврядування та регулювання земельних відносин. Вирішення цих завдань не можливо без всебічного аналізу правових форм здійснення органами місцевого самоврядування ОТГ повноважень у сфері регулювання земельних відносин, їх змісту та обсягу, що потребує комплексного наукового підходу з врахуванням зарубіжного досвіду. У дисертації здобувача обгрунтовані пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства та рекомендації, реалізація яких дозволить підвищити ефективність реалізації повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у досліджуваній сфері.

У той же час, слід констатувати, що комплексні дослідження проблем правового регулювання повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері земельних відносин не здійснювались. Відтак, поза увагою науковців залишились питання щодо визначення: самостійного правового статусу органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин; системних підходів для обгрунтування доцільності розроблення виду містобудівної (землевпорядної) проектної документації на підставі якої буде плануватися розвиток території ОТГ та встановлення її меж; питання включення територій припинених сільських та селищних рад, як адміністративно-територіаль до території ОТГ; виокремлення найбільш прийнятних напрямів імплементації досвіду зарубіжних країн в досліджуваній сфері та ін.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація виконана, з врахуванням положень розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 року №333-р., постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 року, розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комінальну власність об'єднаних територіальних громад» від 31.01.2018 року № 60-р та в межах науково-дослідної роботи Академії «Соціально-економічні основи праці в умовах глобалізаційних трансформацій» (№ 0116U004347).

3. Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – проаналізувати правові форми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин, дослідити їх зміст, виявити існуючі проблеми та сформулювати рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення законодавчого регулювання повноважень цих повноважень у зазначеній сфері, у тому числі із врахуванням зарубіжного досвіду.

Для досягнення поставленої мети здобувачем поставлено такі **завдання**:

- розглянути історико-правові аспекти розвитку регулювання земельних відносин в Україні
- з'ясувати теоретико-правові основи регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування ОТГ;
- дослідити процес формування комунальної власності на землю ОТГ;
- визначити поняття та структуру компетенції органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин;
- встановити правові форми здійснення органами місцевого самоврядування ОТГ повноважень у сфері регулювання земельних відносин;
- дослідити просторові межі здійснення органами місцевого самоврядування ОТГ повноважень у сфері регулювання земельних відносин;
- розглянути зарубіжний досвід регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування та можливості його використання в Україні;
- сформулювати основні напрями законодавчого вдосконалення повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері земельних відносин;
- вирішити питання підвищення ефективності реалізації повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ при регулюванні земельних відносин.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають між органами місцевого самоврядування ОТГ та іншими суб'єктами земельних відносин з приводу використання, розпорядження, управління, охорони та відтворення земель.

Предметом дослідження є проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин.

4. Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети здобувачем використані загальнонаукові методи пізнання та спеціальні методи юридичної науки.

За допомогою методу термінологічного аналізу та логіко-семантичного методу визначено категорії понятійного апарату таких, як «земля», «земельна ділянка», «грунт», «територія», «земельні відносини», «суб'єкти земельних відносин», «ОТГ», «орган місцевого самоврядування ОТГ», «компетенція органів місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин», «повноваження органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин», «акти органів місцевого самоврядування ОТГ при вирішенні земельних питань», «рішення органів місцевого самоврядування ОТГ при вирішенні земельних питань» (пункти (п.) 1.2, 2.1, 2.2). Враховуючи специфіку

теми дослідження, яка базується на стику муніципального та земельного права використано історико-правовий та описовий методи, які дозволили нам розглянути генезу регулювання земельних відносин в Україні (п. 1.1). Порівняльно-правовий метод покладено в основу співвідношення законодавства України та інших держав у сфері регулювання земельних відносин (п. 3.1). При аналізі взаємозв'язків загальних положень адміністративного та земельного права, які містяться в рішеннях органів місцевого самоврядування ОТГ використано діалектичний метод (п. 1.2). Структурно-функціональний метод наукового пізнання допоміг дослідити структуру компетенції органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин (п. 2.1). З позиції системного аналізу нами було досліджено форми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин (п. 2.2.). Для аналізу та обґрунтування окремих теоретичних висновків застосовано аналітичний метод (п. 3.3), а формально-юридичний метод використано при формулюванні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства (п. 3.2, 3.3). Логіко-граматичний метод покладено до основи тлумачення окремих положень законодавства, які сформульовані не чітко (п. 2.3). Аналітичний метод використано при обґрунтуванні окремих теоретичних висновків, зроблених у дисертації (п. 3.3). При роботі з оригіналами документів Всеукраїнського Центрального виконавчого комітету та адміністративних комісій щодо утворення і припинення сільрад, як адміністративно-територіальних одиниць в Українській Соціалістичній Радянській Республіці, в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України використано архівний метод (п. 2.3). Інформаційний підхід використано для вивчення та врахування праць вчених, науковців та практиків, які вже досліджували тему реалізації повноважень органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин (п. 1.2, 1.3, 2.1, 2.2). З метою ефективного тлумачення й інтерпретації юридичних текстів, як нормативно-правових актів, так і наукових праць вчених у правовій сфері, у дослідженні застосовувано герменевтичний метод (п. 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). При розгляді зарубіжного законодавства, яке регулює діяльність органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин та аналізу можливості його застосування в Україні використано компаративний метод (п. 3.1, 3.2).

5. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційне дослідження виконано самостійно з використанням останніх досягнень наук конституційного, адміністративного, муніципального, земельного, цивільного права та ін. Сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. При використанні наукових доробків інших учених для обґрунтування власних міркувань автора на них зроблено відповідні посилання.

6. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Аспірант добре обізнаний з науковими результатами вітчизняних та зарубіжних вчених за обраною тематикою. Ним опрацьовано 328 джерел за темою дисертаційного дослідження. Аспірант також

звертається до політико-правової публіцистики, на сторінках якої дискутуються питання щодо проведення наукових досліджень правового регулювання суспільних відносин у сфері використання Інтернету.

Науковою основою для проведення дослідження стали праці вчених правників у галузі теорії держави і права, конституційного, муніципального, адміністративного, земельного, цивільного та фінансового права: В.І. Андрейцева, А.П. Анісімова, Г.І.Балюка, Д.І. Бамбіри, М.О. Баймуратова, О.В. Батанова, В.Р.Барського, В.М.Бесчасного, С.В. Бізікіна, Ю.Д. Білика, Л.Л. Богачевої, І.О.Бондаренко, С.Н.Братановського, Т.М. Бялкина, М.І. Васильєвої, Н.С. Гавриш, Ю. Ганущака, М.Ю. Гарбуза, Р.В. Губаня, А.С. Даниленка, Б.М. Данилишина, Я.В.Журавля, Л.Б.Заставецької, Б.В. Калиновського, П.Ф. Кулинич, О.П.Ковалевської, З.С.Кравцової, В.В. Кравченка, В.С. Куйбіди, Ю.П.Кулаківського, Б.М. Лазарева, О.О. Майданник, В.Ф. Мелашенка, А.Г.Мельника, А.М. Мірошніченка, А.В.Мицкевича, В.В. Носіка, Ю.В. Оніщика, А.А. Савченко, М.С. Сотникова, Ю.А.Тихомирова, А.Ткачука, Р. Ткачука, А.І.Ріпенка, А.Я. Риженкова, О.Ф. Скаун, М. Студенткіна, І.І. Тулика, О.М.Чернеженка, М.В. Шульги, Ц.Я. Ямпольської.

7. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Достовірність основних наукових положень та отриманих результатів у дисертації забезпечена всебічним аналізом доктринальних і нормативних джерел по темі дослідження, та апробацією теоретичних положень у діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері земельних відносин.

8. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

На основі аналізу широкого спектру законодавчих джерел та наукової юридичної літератури здобувачем було сформульовано висновки та рекомендації, що виносяться на захист, а саме:

вперше:

– сформульовано визначення ОТГ, як спроможного суб'єкту місцевого самоврядування, який утворюється шляхом добровільного об'єднання або добровільного приєднання територіальних громад до вже утвореної ОТГ відповідно до вимог закону та Методики формування спроможних громад з метою покращення рівня надання її жителям публічних послуг, який має єдиний представницький орган місцевого самоврядування, наділений додатковими повноваженнями та додатковими бюджетними надходженнями;

– обґрунтовано, що компетенція органу місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин включає предмети відання, повноваження, права та відповідальність, передбачені Конституцією України, міжнародними договорами України, законами України та іншими нормативно-правовими актами, які окреслюють чіткі межі діяльності цих органів у зазначеній сфері, їх конкретні

обов'язки, права та наслідки за неналежне виконання покладених на ці органи функцій та завдань;

– визначено, що повноваження органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин - це встановлений Конституцією та законами України перелік їх обов'язків по вирішенню земельних питань на відповідній території в інтересах ОТГ та на виконання деяких повноважень держави, реалізація яких забезпечена можливістю прийняття правових актів, а також здійснення інших юридично владних дій;

– доведено, що органи місцевого самоврядування ОТГ реалізують повноваження по регулюванню земельних відносин шляхом прийняття рішень: по вирішенню питань адміністративно-територіального устрою, при здійсненні планування використання земель, при проведенні благоустрою, при встановленні плати за землю, при розпорядженні землею та при здійсненні контролю за використанням та охороною земель;

– встановлено, що порівняно з органами місцевого самоврядування територіальних громад, які ще не утворили ОТГ, обсяг предметів відання органів місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин не змінився, відбулося лише незначне розширення обсягу їх повноважень, що є недостатнім для забезпечення функціонування спроможних громад;

- аргументовано, що до виключних повноважень рад ОТГ у сфері регулювання земельних відносин віднесено прийняття рішень про: утворення старостинських округів в межах території ОТГ; погодження передачі у власність або у користування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, які розташовані на території ОТГ за межами населених пунктів та визнання такими, що втратили чинність, або скасування актів органів місцевого самоврядування територіальних громад, які увійшли в ОТГ, у сфері регулювання земельних відносин;

– доведено, що питання включення територій припинених сільських та селищних рад, як адміністративно-територіальних одиниць, територіальні громади яких утворили ОТГ, до території ОТГ ще не вирішено законодавцем;

– сформульовано зміни до Конституції України та законів України в частині визначення територіальної громади, з одного боку, як адміністративно-територіальної одиниці базового рівня, що стане територіальною основою її місцевого самоврядування, а з другого боку, як жителів населених пунктів, які перебувають на цієї адміністративно-територіальної одиниці;

– визначено зміни до Земельного кодексу України 2001 року щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування про розпорядження земельними ділянками державної власності та закріплення за виконавчими органами рад повноважень щодо здійснення державного контролю за раціональним використанням та охороною земель;

– аргументовано прийняття Закону України «Про Єдиний реєстр власників та користувачів землі»;

– обґрунтовано внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в частині корегування визначення терміну «старостинський округ»;

– сформульовано внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» про включення територій припинених сільських та селищних рад, як адміністративно-територіальних одиниць, до території ОТГ;

– доведена доцільність внесення змін до Перехідних положень Закону України «Про Державний земельний кадастр» про автоматичне перенесення відомостей про земельні ділянки до ДЗК до 31.12.2021 року;

– визначено доповнення Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» положеннями про вид містобудівної (землевпорядної) документації, а саме план ОТГ який комплексно дозволив планування розвитку території ОТГ, на підставі якої будуть визначатися та встановлюватися її межі.

удосконалено:

– положення, що межі території ОТГ ще не встановлені, а тому просторові межі здійснення повноважень органами місцевого самоврядування ОТГ у сфері регулювання земельних відносин не є чітко визначеними;

– підходи, що при встановленні меж території ОТГ доцільно врахувати практику встановлення меж сільських та селищних рад, як адміністративно-територіальних одиниць;

набули подальшого розвитку:

– визначення понять «земельна ділянка», «земельні відносини», «регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування ОТГ»;

– твердження, що при вирішенні питання визначення та встановлення меж території ОТГ, після визнання її адміністративно-територіальною одиницею, доцільним є розроблення одного виду містобудівної (землевпорядної) документації, а саме плану ОТГ, який би дозволив комплексно спланувати існуючу та проектну територію ОТГ, як в межах так і за межами населених пунктів, який стане обґрунтуванням для встановлення меж території ОТГ.

9. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

За результатами досліджень за темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, з них: 1 стаття опублікована у періодичному науковому виданні іншої держави, яке входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу; 1 стаття опублікована у науковому періодичному виданні іншої держави, яке включено до міжнародних наукометричних баз; 4 статті опубліковані у наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз; 4 публікації надруковано у збірниках тез наукових конференцій.

Стаття у періодичному науковому виданні іншої держави, яке входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу:

1. Потапенко С.А. Особливості строків оприлюднення проектів рішень у сфері земельних відносин органами місцевого самоврядування. *Visegrad journal on human*

rights (International Bibliography of the Social Sciences, Social Sciences Citation Index, Current Contents, EBSCO databases, PsycINFO, and Scopus). № 5 (volume 2) 2019. С. 146 – 151. Особистий внесок здобувача: обґрунтовано пріоритет строків регулювання земельних відносин, які встановлені земельним законодавством та сформульовані пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, яке включено до міжнародних наукометричних баз:

2. Потапенко С.А. Особенности установления границ объединенных территориальных громад в контексте реформы местного самоуправления в Украине. Publicatie stiintifico-practica «Legea si Viata» (Index Copernicus International) August 2019. С. 76 – 80. Особистий внесок здобувача: сформульовано авторське визначення поняття «межа об'єднаної територіальної громади», аргументовано можливість її визначення та встановлення лише після визнання об'єднаної територіальної громади адміністративно-територіальною одиницею.

Статті у наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

3. Потапенко С.А. Характерні риси об'єднаної територіальної громади. Вісник академії праці, соціальних відносин і туризму (Index Copernicus, система Російського індексу наукового цитування «РІНЦ», ResearchBib). 2019. № 2. С. 47 – 55. Особистий внесок здобувача: визначено суттєві ознаки об'єднаної територіальної громади, як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, та сформульоване її авторське визначення.

4. Потапенко С.А. Поняття актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування, їх ознаки та проблеми законодавчого визначення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» (Index Copernicus International, ResearchBib, ResearchBib, Open J-Gate, Bielefeld Academic Search Engine, Ulrichsweb Global Serials Directory, Staats - und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky). Серія: Юридичні науки. К. 2018. № 3(8). С. 63 – 72. Особистий внесок здобувача: проведено порівняльний аналіз понять «акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування» та «рішення органів та посадових осіб місцевого самоврядування», як основних форм здійснення органами місцевого самоврядування своїх повноважень.

5. Потапенко С.А. Правові колізії передачі в оренду нерозподілених земельних ділянок під господарськими шляхами (пайовими дорогами). Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» (Index Copernicus International, ResearchBib, ResearchBib, Open J-Gate, Bielefeld Academic Search Engine, Ulrichsweb Global Serials Directory, Staats - und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky). Серія: Юридичні науки. К. 2018. № 5 (10). С. 33 – 40. Особистий внесок здобувача: аргументовано, що органи місцевого самоврядування формують земельні ділянки під пайовими дорогами, які запроектовані проектами організації території земельних часток (паїв), для передачі їх в оренду, шляхом прийняття рішення про розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

6. Потапенко С.А. Проблеми визначення бази оподаткування за землю комунальної власності об'єднаних територіальних громад. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» (Index Copernicus International, ResearchBib, ResearchBib, Open J-Gate, Bielefeld Academic Search Engine, Ulrichsweb Global Serials Directory, Staats - und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky). Серія: Юридичні науки. К. 2018. № 9(14). С.29 – 35. Особистий внесок здобувача: запропоновано внесення змін до законодавства в частині передбачення за органами місцевого самоврядування ОТГ можливості проведення нормативної грошової оцінки земельної ділянки і після передачі їх в користування (оренду), визначаючи при цьому розмір орендної плати виходячи із грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

7. Потапенко С.А. Проблеми законодавчого регулювання актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. Реформа місцевого самоврядування в Україні: сучасні тенденції та виклики: матеріали круглого столу (м. Львів, 18.05.2018 року). Львів: ЛРІДУ НАДУ. 2018. С. 64–69.

8. Потапенко С.А. Проблеми визначення плати за землю комунальної власності об'єднаних територіальних громад. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: тези доповідей Другої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Київ, 06.12.2018 року). К.: ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС». 2018. С. 144-148.

9. Потапенко С.А. Перспективи встановлення меж об'єднаних територіальних громад у контексті реформи децентралізації в Україні. Забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізаційних трансформацій: збірник матеріалів II конференції молодих науковців (м. Київ, 26.05.2019 року). С. 24–26. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tezy_conf_25_05_2019.pdf.

10. Потапенко С.А. Фінансова спроможність органів місцевого самоврядування як основна умова формування об'єднаних територіальних громад. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: тези доповідей Третьої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06.12.2019 року). К.: ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС». 2019. С. 196–199.

10. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Основні положення та результати наукових досліджень доповідались:

– на круглому столі «Реформа місцевого самоврядування в Україні: сучасні тенденції та виклики» (м. Львів, 18.05.2018 року);

– на другій щорічній всеукраїнській науково-практичній конференції «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (м. Київ, 06.12.2018 року);

– на конференції молодих науковців «Забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізаційних трансформацій» (м. Київ, 26.05.2019 року)

– на третій щорічній всеукраїнській науково-практичній конференції «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (м. Київ, 06.12.2019 року).

11. Практичне значення одержаних результатів.

Отримані результати можуть бути використані:

– науково-дослідній діяльності – для подальшого розроблення проблем правового регулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування ОТГ, поглиблення знань про правове забезпечення реформ місцевого самоврядування та територіальної організації в Україні, для здійснення відповідних досліджень у галузевих юридичних науках тощо;

– правотворчій діяльності – для забезпечення вироблення відповідних концептуальних засад земельного законодавства та законодавства, яке регулює діяльність органів місцевого самоврядування ОТГ, а також розроблення відповідних проєктів нормативно-правових актів (довідка Народного депутата України № 58/02/20 від 17.02.2020 року);

– правозастосовній діяльності – як науково-прикладні пропозиції і рекомендації при здійсненні ними повноважень у сфері регулювання земельних відносин (довідка Узинської міської ради від 04.02.2020 року № 03-10-73; довідка Фурсівської сільської ради від 04.02.2020 року № 124/02-14);

– освітньому процесі – при викладанні та розробці навчальних дисциплін «Муніципальне право», «Земельне право», «Земельний процес», «Теоретичні проблеми земельного права» (акт впровадження Академії праці, соціальних відносин і туризму від 15.01.2020 року; довідка Білоцерківського національного аграрного університету від 04.02.2020 року № 44-в).

12. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, 3 розділів, 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (328 найменувань), додатків. Загальний обсяг дисертації 247 сторінок.

ГОЛОСУВАЛИ:

«За» – сімнадцять;

«Проти» – немає;

«Утримались» – немає.

Заслухавши доповідь здобувача Потапенка С.А., його наукового керівника Кравченка В.В., обговоривши запитання, поставлені Майданник О.О., Журавлем Я.В., Оніщиком Ю.В. та Настюком А.А., а також за результатами попередньої експертизи представленої здобувачем дисертації на тему «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин»:

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Потапенка Сергія Анатолійовича на тему «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Потапенка Сергія Анатолійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, визначеним наказом Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 року № 40 і Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року №167.

3. Рекомендувати дисертацію Потапенка Сергія Анатолійовича на тему «Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні фахового семінару,

Ю.В. Оніщик

Секретар на засіданні фахового семінару,

О.В. Домбровська

Рецензент:

д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,

О.О. Майданник

Рецензент:

к.ю.н., декан юридичного факультету, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Я.В. Журавель